

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА МЕГУНАРОДНИОТ ПАКТ ЗА ЕКОНОМСКИТЕ, СОЦИЈАЛНИТЕ И КУЛТУРНИТЕ ПРАВА

Се прогласува Законот за ратификација на Меѓународниот пакт за економските, социјалните и културните права, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 29 јануари 1971 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 27 јануари 1971 година.

ПР бр. 990
30 јануари 1971 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Миленко Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА МЕГУНАРОДНИОТ ПАКТ ЗА ЕКОНОМСКИТЕ, СОЦИЈАЛНИТЕ И КУЛТУРНИТЕ ПРАВА

Член 1

Се ратификува Меѓународниот пакт за економските, социјалните и културните права, што е потпишан на 19 декември 1966 година во Њујорк во оригинал на: англиски, француски, руски, шпански и кинески јазик, чии текстови се еднакво веродостојни.

Член 2

Текстот на Меѓународниот пакт за економските, социјалните и културните права на француски јазик и во превод гласи:

PACE INTERNATIONALE RELATIF AUX DROITS ECONOMIQUES, SOCIAUX ET CULTURELS

Les Etats parties au présent Pacte,

considérant que, conformément aux principes énoncés dans la Charte des Nations Unies, la reconnaissance de la dignité inhérente à tous les membres de la famille humaine et de leurs droits égaux et inaliénables constitue le fondement de la liberté, de la justice et de la paix dans le monde,

reconnaissant que ces droits découlent de la dignité inhérente à la personne humaine,

reconnaissant que, conformément à la Déclaration universelle des droits de l'homme, l'idéal de l'être humain libre, libéré de la crainte et de la misère, ne peut être réalisé que si des conditions permettant à chacun de jouir de ses droits économiques, sociaux et culturels, aussi bien que de ses droits civils et politiques, sont créées,

considérant que la Charte des Nations Unies impose aux Etats l'obligation de promouvoir le respect universel et effectif des droits et des libertés de l'homme,

„МЕГУНАРОДЕН ПАКТ ЗА ЕКОНОМСКИТЕ, СОЦИЈАЛНИТЕ И КУЛ- ТУРНИТЕ ПРАВА

Државите членки на овој пакт,

сметат дека, според принципите изрезени во Повелбата на Обединетите нации, признавањето на достоинството кое е суштествено за сите членови на човечкото семејство и на нивните еднакви и неотуѓиви права претставува основа на слободата, правдата и мирот во светот,

увидувајќи дека овие права произлегуваат од достоинството неотуѓиво од човековата личност,

увидувајќи дека, според Општата декларација за правата на човекот, идеалот на слободното човечко суштество, ослободено од страв и беда, може да се постигне само ако се создадат услови што му овозможуваат на секој да ги ужива своите економски, социјални и културни права, и своите граѓански и политички права,

сметат дека Повелбата на Обединетите нации им ја наметнува обврската на државите да го унапредуваат општото и фактичното почитување на човековите права и слободи,

prenant en considération le fait que l'individu a des devoirs envers autrui et envers la collectivité à laquelle il appartient et est tenu de s'efforcer de promouvoir et de respecter les droits reconnus dans le présent Pacte,

sont convenus des articles suivants:

PREMIERE PARTIE

Article premier

1. Tous les peuples ont le droit de disposer d'eux-mêmes. En vertu de ce droit, ils déterminent librement leur statut politique et assurent librement leur développement économique, social et culturel.

2. Pour atteindre leurs fins, tous les peuples peuvent disposer librement de leurs richesses et de leurs ressources naturelles, sans préjudice des obligations qui découlent de la coopération économique internationale, fondée sur le principe de l'intérêt mutuel, et du droit international. En aucun cas, un peuple ne pourra être privé de ses propres moyens de subsistance.

3. Les Etats parties au présent Pacte, y compris ceux qui ont la responsabilité d'administrer des territoires non autonomes et des territoires sous tutelle, sont tenus de faciliter la réalisation du droit des peuples à disposer d'eux-mêmes, et de respecter ce droit, conformément aux dispositions de la Charte des Nations Unies.

DEUXIEME PARTIE

Article 2

1. Chacun des Etats parties au présent Pacte s'engage à agir, tant par son effort propre que par l'assistance et la coopération internationales, notamment sur les plans économique et technique, au maximum de ses ressources disponibles, en vue d'assurer progressivement le plein exercice des droits reconnus dans le présent Pacte par tous les moyens appropriés, y compris en particulier l'adoption de mesures législatives.

2. Les Etats parties au présent Pacte s'engagent à garantir que les droits qui y sont énoncés seront exercés sans discrimination aucune fondée sur la race, la couleur, le sexe, la langue, la religion, l'opinion politique ou toute autre opinion, l'origine nationale ou sociale, la fortune, la naissance ou toute autre situation.

3. Les pays en voie de développement, compte dûment tenu des droits de l'homme et de leur économie nationale, peuvent déterminer dans quelle mesure ils garantiront les droits économiques reconnus dans le présent Pacte à des non-ressortissants.

Article 3

Les Etats parties au présent Pacte s'engagent à assurer le droit égal qu'ont l'homme et la femme au bénéfice de tous les droits économiques, sociaux et culturels qui sont énumérés dans le présent Pacte.

Article 4

Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent que, dans la jouissance des droits assurée par l'Etat conformément au présent Pacte, l'Etat ne peut soumettre ces droits qu'aux limitations établies par la loi, dans la seule mesure compatible avec la nature de ces droits et exclusivement en vue de favoriser le bien-être général dans une société démocratique.

Article 5

1. Aucune disposition du présent Pacte ne peut être interprétée comme impliquant pour un Etat, un

voidejki сметка за фактот дека поединец има должност спрема друг и спрема заедницата на која ѝ припаѓа и дека е должен да се залага за унапредување и почитување на правата признаени со овој пакт,

се договорија за следните членови:

ПРВ ДЕЛ

Член 1

1. Сите народи имаат право на самоопредување. Врз основа на ова право, тие слободно го определуваат својот политички статус и слободно го обезбедуваат својот економски, социјален и културен развој.

2. За да ги постигнат своите цели, сите народи можат слободно да располагаат со своите богатства и со своите природни извори, без штета по обврските што произлегуваат од меѓународната стопанска соработка, заснована врз принципот на заемниот интерес и меѓународното право. Еден народ во никаков случај не може да биде лишен од своите сопствени средства за живот.

3. Државите членки на овој пакт, вклучувајќи ги тука и оние држави што се одговорни за управувањето со несаможностните територии и со териториите под старателство, се должни да го помагаат остварувањето на правото на народите на самоопредување и да го почитуваат ова право согласно со одредбите на Повелбата на Обединетите нации.

ВТОР ДЕЛ

Член 2

1. Секоја држава членка на овој пакт се обврзува и поединечно и преку меѓународната помош и соработка, особено на економско и техничко поле, а користејќи ги во најголема можна мера своите расположиви извори да презема чекори за да се постигне постепено полно остварување на правата признаени во овој пакт со сите соодветни средства, вклучувајќи го посебно донесувањето на законодавни мерки.

2. Државите членки на овој пакт се обврзуваат да гарантираат дека сите права што се формирани во него ќе бидат остварувани без каква и да било дискриминација заснована врз раса, боја, пол, јазик, вера, политичко мислење или некое друго мислење, национално или социјално потекло, имотна состојба, раѓање или некоја друга околноста.

3. Водејќи сметка на соодветен начин за правата на човекот и за своето национално стопанство, земјите во развој можат да определат во која мера на лицата што не се нејзини државјани ќе им ги гарантираат економските права признаени со овој пакт.

Член 3

Државите членки на овој пакт се обврзуваат да им обезбедат еднакво право на мажите и жените да ги уживаат сите економски, социјални и културни права што се наброени во овој пакт.

Член 4

Државите членки на овој пакт признаваат дека, во поглед на уживањето на правата што ги обезбедува државата според овој пакт, државата може да ги ограничи тие права само со закон, и тоа во онаа мера која е во согласност со природата на овие права и исклучително со цел за унапредување на општата благосостојба во демократското општество.

Член 5

1. Ниедна одредба од овој пакт не може да се толкува како да содржи било какво право за не-

группементу или на индивиду право коешто да се достави до една активност или да се исполни едно дело што е цел за уништување на правата или слободите признаени со овој пакт или да заведуваат поголеми ограничувања од оние предвидени со овој пакт.

2. Не се признава никакво ограничување или отстапување од основните права на човекот што се признаени или важат во секоја земја според законите, конвенциите, прописите или обичаите, под изговор дека овој пакт нив не ги признава или ги признава во помала мера.

TROISIEME PARTIE

Article 6

1. Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent le droit au travail, qui comprend le droit qu'a toute personne d'obtenir la possibilité de gagner sa vie par un travail librement choisi ou accepté, et prendront des mesures appropriées pour sauvegarder ce droit.

2. Les mesures que chacun des Etats parties au présent Pacte prendra en vue d'assurer le plein exercice de ce droit doivent inclure l'orientation et la formation techniques et professionnelles, l'élaboration de programmes, de politiques et de techniques propres à assurer un développement économique, social et culturel constant et un plein emploi productif dans des conditions qui sauvegardent aux individus la jouissance des libertés politiques et économiques fondamentales.

Article 7

Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent le droit qu'a toute personne de jouir de conditions de travail justes et favorables, qui assurent notamment:

a) La rémunération qui procure, au minimum, à tous les travailleurs:

i) Un salaire équitable et une rémunération égale pour un travail de valeur égale sans distinction aucune; en particulier, les femmes doivent avoir la garantie que les conditions de travail qui leur sont accordées ne sont pas inférieures à celles dont bénéficient les hommes et recevoir la même rémunération qu'eux pour un même travail;

ii) Une existence décente pour eux et leur famille conformément aux dispositions du présent Pacte;

b) La sécurité et l'hygiène du travail;

c) La même possibilité pour tous d'être promus, dans leur travail, à la catégorie supérieure appropriée, sans autre considération que la durée des services accomplis et les aptitudes;

d) Le repos, les loisirs, la limitation raisonnable de la durée du travail et les congés payés périodiques, ainsi que la rémunération des jours fériés.

Article 8

1. Les Etats parties au présent Pacte s'engagent à assurer:

a) Le droit qu'a toute personne de former avec d'autres des syndicats et de s'affilier au syndicat de son choix, sous la seule réserve des règles fixées par l'organisation intéressée, en vue de favoriser et de protéger ses intérêts économiques et sociaux. L'exercice de ce droit ne peut faire l'objet que des seules restrictions prévues par la loi et qui constituent des mesures nécessaires, dans une société démocratique, dans l'intérêt de la sécurité nationale ou de l'ordre public, ou pour protéger les droits et les libertés d'autrui;

b) Le droit qu'ont les syndicats de former des fédérations ou des confédérations nationales et le droit qu'ont celles-ci de former des organisations syndicales internationales ou de s'y affilier;

c) Le droit qu'ont les syndicats d'exercer librement leur activité, sans limitations autres que celles qui sont prévues par la loi et qui constituent des mesures

која држава, групација или поединец да врши некоја дејност или да вршат некој акт со цел за рушење на правата или слободите признаени со овој пакт или да заведуваат поголеми ограничувања од оние предвидени со овој пакт.

2. Не се признава никакво ограничување или отстапување од основните права на човекот што се признаени или важат во секоја земја според законите, конвенциите, прописите или обичаите, под изговор дека овој пакт нив не ги признава или ги признава во помала мера.

ТРЕТ ДЕЛ

Член 6

1. Државите членки на овој пакт го признаваат правото на работа, кое го опфаќа правото што го има секое лице на можност за заработување преку слободно избрана или прифатена работа, и преземаат соодветни мерки за зачувување на ова право.

2. Меѓу мерките што треба да ги преземе секоја држава членка на овој пакт со цел за полно остварување на ова право спаѓаат програмите на техничката и стручната ориентација и обука, политиката и методите за постигнување на постојан економски, социјален и културен развој и полна производна запосленост во условите што на човекот му гарантираат уживање на основните политички и економски слободи.

Член 7

Државите членки на овој пакт го признаваат правото што го има секое лице да се користи со правичните и повољните услови за работа кои особено обезбедуваат:

a) награда која минимално им обезбедува на сите работници:

i) праведна заработка и еднаква награда за работа од иста вредност без каква и да е разлика; посебно, жените мораат да имаат гаранција дека условите на нивната работа не се полоши од условите што ги користат мажите и да примаат иста награда како овие за иста работа;

ii) пристоен живот за нив и за нивното семејство согласно со одредбите на овој пакт;

b) хигиенско-техничка заштита при работата;

c) иста можност за сите да напредуваат во својата работа во повисока соодветна категорија, водејќи сметка единствено за наполнетите години на служба и за способностите;

d) одмор, размена, разумно ограничување на работното време и повремено платени отсуства, како и надоместок за празнични денови.

Член 8

1. Државите членки на овој пакт се обврзуваат да го обезбедат:

a) правото што го има секое лице со други да основа синдикати и да се зачлени во синдикат по свој избор, со единствен услов, правилата да бидат утврдени од страна на заинтересираната организација, со цел за унапредување и заштита на економските и социјалните интереси. Остварувањето на ова право може да биде предмет единствено на ограничувања предвидени со закон и кои претставуваат потребни мерки во демократското општество, во интерес на националната безбедност или на јавното устројство, или на заштитата на правото и слободата на друг;

b) правото што го имаат синдикатите да создаваат здруженија и национални сојузи и правото што тие го имаат на создавање меѓународни синдикални организации или на зачленување во нив;

c) правото што го имаат синдикатите слободно да ја вршат својата дејност, без друго ограничување освен она што го предвидува законот, а кое

nécessaires dans une société démocratique, dans l'intérêt de la sécurité nationale ou de l'ordre public, ou pour protéger les droits et les libertés d'autrui;

d) Le droit de grève, exercé conformément aux lois de chaque pays.

2. Le présent article n'empêche pas de soumettre à des restrictions légales l'exercice de ces droits par les membres des forces armées, de la police ou de la fonction publique.

3. Aucune disposition du présent article ne permet aux Etats parties à la Convention de 1948 de l'Organisation internationale du Travail concernant la liberté syndicale et la protection du droit syndical de prendre des mesures législatives portant atteinte — ou d'appliquer la loi de façon à porter atteinte — aux garanties prévues dans ladite convention.

Article 9

Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent le droit de toute personne à la sécurité sociale, y compris les assurances sociales.

Article 10

Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent que:

1. Une protection et une assistance aussi larges que possible doivent être accordées à la famille, qui est l'élément naturel et fondamental de la société, en particulier pour sa formation et aussi longtemps qu'elle a la responsabilité de l'entretien et de l'éducation d'enfants à charge. Le mariage doit être librement consenti par les futurs époux.

2. Une protection spéciale doit être accordée aux mères pendant une période de temps raisonnable avant et après la naissance des enfants. Les mères salariées doivent bénéficier, pendant cette même période, d'un congé payé ou d'un congé accompagné de prestations de sécurité sociale adéquates.

3. Des mesures spéciales de protection et d'assistance doivent être prises en faveur de tous les enfants et adolescents, sans discrimination aucune pour des raisons de filiation ou autres. Les enfants et adolescents doivent être protégés contre l'exploitation économique et sociale. Le fait de les employer à des travaux de nature à compromettre leur moralité ou leur santé, à mettre leur vie en danger ou à nuire à leur développement normal doit être sanctionné par la loi. Les Etats doivent aussi fixer des limites d'âge au-dessous desquelles l'emploi salarié de la main-d'œuvre infantile sera interdit et sanctionné par la loi.

Article 11

1. Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent le droit de toute personne à un niveau de vie suffisant pour elle-même et sa famille, y compris une nourriture, un vêtement et un logement suffisants, ainsi qu'à une amélioration constante de ses conditions d'existence. Les Etats parties prendront des mesures appropriées pour assurer la réalisation de ce droit et ils reconnaissent à cet effet l'importance essentielle d'une coopération internationale librement consentie.

2. Les Etats parties au présent Pacte, reconnaissant le droit fondamental qu'a toute personne d'être à l'abri de la faim, adopteront, individuellement et au moyen de la coopération internationale, les mesures nécessaires, y compris des programmes concrets:

a) Pour améliorer les méthodes de production, de conservation et de distribution des denrées alimentaires par la pleine utilisation des connaissances techniques et scientifiques, par la diffusion de principes d'éducation nutritionnelle et par le développement ou la réforme des régimes agraires, de manière à assurer au mieux la mise en valeur et l'utilisation des ressources naturelles;

претставува потребна мерка во демократското општество, во интерес на националната безбедност или на јавното устројство, или заради заштита на правата и слободите на друг;

д) правото на штрајк, кое се остварува според законите на секоја земја.

2. Овој член не спречува вршењето на овие права од страна на членовите на оружените сили, на полицијата или на државната управа, да се подложи на законски ограничувања.

3. Ниедна одредба од овој член не им допушта на државите членки на Конвенцијата на Меѓународната организација на трудот од 1948 година за синдикалната слобода и за заштитата на синдикалното право да донесуваат законски мерки што би ги нарушавале или да го применуваат законот на начин што би ги нарушувал гаранциите предвидени со наведената конвенција.

Член 9

Државите членки на овој пакт на секое лице му го признаваат правото на социјално обезбедување, вклучувајќи го тука социјалното осигурување.

Член 10

Државите членки на овој пакт признаваат дека:

1. Треба да му биде дадена што поширока заштита и помош на семејството кое е природен и основен составен дел на општеството, посебно за неговото образование и за она време за кое тоа ја поднесува одговорноста за издржување и воспитување на децата за кои се грижи. За склопување на брак идните сопружници мораат слободно да се согласат.

2. Треба да им биде дадена на мајките посебна заштита за разумно време пред и по раѓањето на децата. Запослените мајки, за време на овој период, треба да уживаат платено отсуство или отсуство со соодветни давања од социјалното осигурување.

3. Треба да се преземат посебни мерки за заштита и помош во корист на децата и младите, без каква и да било дискриминација од роднински или други причини. Децата и младината мораат да бидат заштитени од економска и социјална експлоатација. Со закон треба да се забрани запослувањето на работи што се од таква природа да можат да го изложат на опасност нивниот морал или нивното здравје, да го доведат во опасност нивниот живот или да му наштетат на нивниот нормален развој. Државите исто така треба да ги утврдат границите на возраста под кои платената работа на детска работна сила е со закон забранета и казнива.

Член 11

1. Државите членки од овој пакт на секое лице му го признаваат правото на животен стандард доволен за самиот него и за неговото семејство, вбројувајќи ја тука и доволната храна, облека и сместување, како и постојаното подобрување на неговите животни услови. Државите членки ќе преземат соодветни мерки заради обезбедување на остварувањето на ова право и за таа цел тие го признаваат суштественото значење на слободно избраната меѓународна соработка.

2. Државите членки на овој пакт, признавајќи му го основното право што секое лице го има на заштита од глад, ќе донесат поединечно или преку меѓународна соработка, потребни мерки вклучувајќи ги тука и конкретните програми:

а) за подобрување на методите на производство, на зачувувањето и поделбата на прехранбените производи преку целоопно користење на техничките и научни знаења, преку ширење на воспитните принципи за исхраната, развитокот или реформата на аграрните системи така што да обезбедат колку е можно подобро оспособување и користење на природните богатства;

b) Pour assurer une répartition équitable des ressources alimentaires mondiales par rapport aux besoins, compte tenu des problèmes qui se posent tant aux pays importateurs qu'aux pays exportateurs de denrées alimentaires.

Article 12

1. Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent le droit qu'à toute personne de jouir du meilleur état de santé physique et mentale qu'elle soit capable d'atteindre.

2. Les mesures que les Etats parties au présent Pacte prendront en vue d'assurer le plein exercice de ce droit devront comprendre les mesures nécessaires pour assurer:

a) La diminution de la mortalité et de la mortalité infantile, ainsi que le développement sain de l'enfant;

b) L'amélioration de tous les aspects de l'hygiène du milieu et de l'hygiène industrielle;

c) La prophylaxie et le traitement des maladies épidémiques, endémiques, professionnelles et autres, ainsi que la lutte contre ces maladies;

d) La création de conditions propres à assurer à tous des services médicaux et une aide médicale en cas de maladie.

Article 13

1. Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent le droit de toute personne à l'éducation. Ils conviennent que l'éducation doit viser au plein épanouissement de la personnalité humaine et du sens de sa dignité et renforcer le respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales. Ils conviennent en outre que l'éducation doit mettre toute personne en mesure de jouer un rôle utile dans une société libre, favoriser la compréhension, la tolérance et l'amitié entre toutes les nations et tous les groupes raciaux, ethniques ou religieux et encourager le développement des activités des Nations Unies pour le maintien de la paix.

2. Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent qu'en vue d'assurer le plein exercice de ce droit:

a) L'enseignement primaire doit être obligatoire et accessible gratuitement à tous;

b) L'enseignement secondaire, sous ses différentes formes, y compris l'enseignement secondaire technique et professionnel, doit être généralisé et rendu accessible à tous par tous les moyens appropriés et notamment par l'instauration progressive de la gratuité;

c) L'enseignement supérieur doit être rendu accessible à tous en pleine égalité, en fonction des capacités de chacun, par tous les moyens appropriés et notamment par l'instauration progressive de la gratuité;

d) L'éducation de base doit être encouragée ou intensifiée, dans toute la mesure possible, pour les personnes qui n'ont pas reçu d'instruction primaire ou qui ne l'ont pas reçue jusqu'à son terme;

e) Il faut poursuivre activement le développement d'un réseau scolaire à tous les échelons, établir un système adéquat de bourses et améliorer de façon continue les conditions matérielles du personnel enseignant.

3. Les Etats parties au présent Pacte s'engagent à respecter la liberté des parents et, le cas échéant, des tuteurs légaux, de choisir pour leurs enfants des établissements autres que ceux des pouvoirs publics, mais conformes aux normes minimales qui peuvent être prescrites ou approuvées par l'Etat en matière d'éducation, et de faire assurer l'éducation religieuse et morale de leurs enfants conformément à leurs propres convictions.

4. Aucune disposition du présent article ne doit être interprétée comme portant atteinte à la liberté des individus et des personnes morales de créer et de diriger des établissements d'enseignement, sous réserve

b) за обезбедување на праведна распределба на светските прехранбени богатства во однос на потребите, водејќи сметка за проблемите што се поставуваат како во земјите увознички така и во земјите извознички на прехранбени производи.

Член 12

1. Државите членки од овој пакт го признаваат правото што секое лице го има на најдобро психичко и ментално здравје што може да го постигне.

2. Мерките што ќе ги преземат државите членки на овој пакт со цел за обезбедување на целосно остварување на ова право треба да ги опфатат мерките потребни да се обезбеди:

a) намалување на бројот на мртвородените деца и смртноста на децата, како и здрав развој на детето;

b) подобрување на сите видови хигиена на средината и на индустриската хигиена;

ц) профилаксија и лекување на епидемични, ендемични, професионални и други заболувања, како и борба против овие болести;

д) создавање услови за обезбедување лекарски услуги и помош во случај на болест за сите.

Член 13

1. Државите членки од овој пакт му го признаваат на секое лице правото на образование. Тие се согласуваат дека образованието треба да има за цел полн развој на човечката личност и достоинство и да го зајакне почитувањето на правата на човекот и на основните слободи. Освен тоа тие се согласни дека образованието треба да му овозможи на секое лице да игра корисна улога во слободното општество, да го потпомага разбирањето, толеранцијата и пријателството помеѓу сите народи и сите раси, етнички или верски групи и да го поттикнува развојот на дејноста на Обединетите нации за зачувување на мирот.

2. Државите членки на овој пакт со цел за обезбедување на полно користење на ова право признаваат дека:

a) основното школување мора да биде задолжително и достапно бесплатно за сите;

b) средното школување, во своите разни видови вклучувајќи го тука и средното техничко и стручно школување, треба да биде општо и достапно на сите преку соодветните мерки, а особено преку постапното воведување на бесплатно школување;

ц) вишето школување треба да им биде достапно на сите подеднакво, зависно од способноста на секој, преку соодветните средства, а особено преку постапното воведување на бесплатно школување;

д) основното образование треба да биде поттикнувано или засилено што е можно повеќе, за лицата што не добиле основно образование или што не го добиле во потполност;

e) треба активно да се работи врз развојот на школската мрежа на сите степени, да се воспостави адекватен систем на стипендии и постојано да се подобруваат материјалните услови на наставниот персонал.

3. Државите членки на овој пакт се обврзуваат да ја почитуваат слободата на родителите и, во даден случај, на законските старатели, да изберат за своите деца и други установи што можат да се пропишат или да се усвојат од страна на државата по прашањето на школувањето и да обезбедат верско и морално воспитување на своите деца според своите сопствени убедувања.

4. Никаква одредба од овој член не може да се толкува како да ја нарушува слободата на поединец и на правни лица да основаат и управуваат со училишта под услов принципите изнесени во точ-

ve que les principes énoncés au paragraphe 1 du présent article soient observés et que l'éducation donnée dans ces établissements soit conforme aux normes minimales qui peuvent être prescrites par l'Etat.

Article 14

Tout Etat partie au présent Pacte qui, au moment où il devient partie, n'a pas encore pu assurer dans sa métropole ou dans les territoires placés sous sa juridiction le caractère obligatoire et la gratuité de l'enseignement primaire s'engage à établir et à adopter, dans un délai de deux ans, un plan détaillé des mesures nécessaires pour réaliser progressivement, dans un nombre raisonnable d'années fixé par ce plan, la pleine application du principe de l'enseignement primaire obligatoire et gratuit pour tous.

Article 15

1. Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent à chacun le droit:

- a) De participer à la vie culturelle;
- b) De bénéficier du progrès scientifique et de ses applications;
- c) De bénéficier de la protection des intérêts moraux et matériels découlant de toute production scientifique, littéraire ou artistique dont il est l'auteur.

2. Les mesures que les Etats parties au présent Pacte prendront en vue d'assurer le plein exercice de ce droit devront comprendre celles qui sont nécessaires pour assurer le maintien, le développement et la diffusion de la science et de la culture.

3. Les Etats parties au présent Pacte s'engagent à respecter la liberté indispensable à recherche scientifique et aux activités créatrices.

4. Les Etats parties au présent Pacte reconnaissent les bienfaits qui doivent résulter de l'encouragement et du développement de la coopération et des contacts internationaux dans le domaine de la science et de la culture.

QUATRIEME PARTIE

Article 16

1. Les Etats parties au présent Pacte s'engagent à présenter, conformément aux dispositions de la présente partie du Pacte, des rapports sur les mesures qu'ils auront adoptées et sur les progrès accomplis en vue d'assurer le respect des droits reconnus dans le Pacte.

2. a) Tous les rapports sont adressés au Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies, qui en transmet copie au Conseil économique et social, pour examen, conformément aux dispositions du présent Pacte.

b) Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies transmet également aux institutions spécialisées copie des rapports, ou de toutes parties pertinentes des rapports, envoyés par les Etats parties au présent Pacte qui sont également membres desdites institutions spécialisées, pour autant que ces rapports, ou parties de rapports, ont trait à des questions relevant de la compétence desdites institutions aux termes de leurs actes constitutifs respectifs.

Article 17

1. Les Etats parties au présent Pacte présentent leurs rapports par étapes, selon un programme qu'établira le Conseil économique et social dans un délai d'un an à compter de la date d'entrée en vigueur du présent Pacte, après avoir consulté les Etats parties et les institutions spécialisées intéressées.

2. Les rapports peuvent faire connaître les facteurs et les difficultés empêchant ces Etats de s'acquitter pleinement des obligations prévues au présent Pacte.

ката 1 на овој член да бидат почитувани и обрзанието што го даваат овие училишта да биде во согласност со минималните норми што може да ги пропише државата.

Член 14

Секоја држава членка на овој пакт која, во моментот кога станува членка, уште не можела да обезбеди во својата метропола или на териториите под своја управа, задолжителна и бесплатна основна настава се обврзува да изработи и да донесе во рок од две години исцрпен план на мерки потребни за постапно остварување, во разумен број години што ќе ги утврди тој план, на полна примена на принципот на задолжително бесплатно основно школување за сите.

Член 15

1. Државите членки на овој пакт му го признаваат на секој правото:

- a) да учествува во културниот живот;
- b) да се користи со достигнувањата на науката и со нивната примена;
- ц) да ужива заштита на моралните и материјалните интереси што произлегуваат од секое научно, литературно или уметничко производство чиј автор е тој.

2. Мерките што ќе ги преземат државите членки на овој пакт со цел за обезбедување на полно користење на ова право мораат да ги опфаќаат мерките што се потребни за обезбедување на зачувувањето, на развитокот и ширењето на науката и културата.

3. Државите членки на овој пакт се обврзуваат да ја почитуваат слободата неопходна за научно истражување и творечка дејност.

4. Државите членки на овој пакт ги признаваат користите што треба да бидат резултати на истражувањето и на развитокот на меѓународната соработка и врските на полето на науката и културата.

ЧЕТВРТ ДЕЛ

Член 16

1. Државите членки на овој пакт, според одредбите на овој дел на Пактот, се обврзуваат да поднесат извештаи за мерките што ќе ги усвојат како и за напредокот постигнат со цел за обезбедување на почитувањето на правата признаени во Пактот.

2. a) Сите извештаи се упатуваат до генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации кој ја доставува нивната копија до Економскиот и социјалниот совет на разгледување во согласност со одредбите на овој пакт.

b) Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации исто така им ги доставува на специјализираните установи копиите на извештаите или соодветни делови од извештаите што ги упатиле државите членки на овој пакт кои исто така се членови на наведените специјализирани установи до колку овие извештаи или делови од извештаите се однесуваат на прашањата во врска со надлежностите на овие установи во согласност со нивните законодавни акти.

Член 17

1. Државите членки на овој пакт своите извештаи ги поднесуваат по етапи, според програмата што ќе ја изработи Економскиот и социјалниот совет во рок од една година сметајќи од денот на влегувањето во сила на овој пакт, откако ќе ги консултира државите членки и заинтересираните специјализирани установи.

2. Извештаите можат да ги изнесат факторите и тешкотите што ги попречуваат овие држави да ги извршат во потполност своите обврски предвидени во овој пакт.

3. Dans le cas où des renseignements à ce sujet ont déjà été adressés à l'Organisation des Nations Unies ou à une institution spécialisée par un Etat partie au Pacte, il ne sera pas nécessaire de reproduire lesdits renseignements et une référence précise à ces renseignements suffira.

Article 18

En vertu des responsabilités qui lui sont conférées par la Charte des Nations Unies dans le domaine des droits de l'homme et des libertés fondamentales, le Conseil économique et social pourra conclure des arrangements avec les institutions spécialisées, en vue de la présentation par celle-ci de rapports relatifs aux progrès accomplis quant à l'observation des dispositions du présent Pacte qui entrent dans le cadre de leurs activités. Ces rapports pourront comprendre des données sur les décisions et recommandations adoptées par les organes compétents des institutions spécialisées au sujet de cette mise en oeuvre.

Article 19

Le Conseil économique et social peut renvoyer à la Commission des droits de l'homme aux fins d'étude et de recommandation d'ordre général ou pour information, s'il y a lieu, les rapports concernant les droits de l'homme que communiquent les Etats conformément aux articles 16 et 17 et les rapports concernant les droits de l'homme que communiquent les institutions spécialisées conformément à l'article 18.

Article 20

Les Etats parties au présent Pacte et les institutions spécialisées intéressées peuvent présenter au Conseil économique et social des observations sur toute recommandation d'ordre général faite en vertu de l'article 19 ou sur toute mention d'une recommandation d'ordre général figurant dans un rapport de la Commission des droits de l'homme ou dans tout document mentionné dans ledit rapport.

Article 21

Le Conseil économique et social peut présenter de temps en temps à l'Assemblée générale des rapports contenant des recommandations de caractère général et un résumé des renseignements reçus des Etats parties au présent Pacte et des institutions spécialisées sur les mesures prises et les progrès accomplis en vue d'assurer le respect général des droits reconnus dans le présent Pacte.

Article 22

Le Conseil économique et social peut porter à l'attention des autres organes de l'Organisation des Nations Unies, de leurs organes subsidiaires et des institutions spécialisées intéressées qui s'occupent de fournir une assistance technique toute question que soulèvent les rapports mentionnés dans la présente partie du présent Pacte et qui peut aider ces organismes à se prononcer, chacun dans sa propre sphère de compétence, sur l'opportunité de mesures internationales propres à contribuer à la mise en oeuvre effective et progressive du présent Pacte.

Article 23

Les Etats parties au présent Pacte conviennent que les mesures d'ordre international destinées à assurer la réalisation des droits reconnus dans ledit Pacte comprennent notamment la conclusion de conventions, l'adoption de recommandations, la fourniture d'une assistance technique et l'organisation, en liaison avec les gouvernements intéressés, de réunions régionales et de réunions techniques aux fins de consultations et d'études.

3. Во случај државата членка на овој пакт веќе да ѝ ги упатила на Организацијата на обединетите нации или на некоја специјализирана установа известувањата по тоа прашање, нема да биде потребно да се умножуваат известувањата и ќе биде доволно да се повика на овие известувања.

Член 18

Врз основа на одговорностите што му се дадени со Повелбата на Обединетите нации по прашањето на правата на човекот и основните слободи, Економскиот и социјалниот совет може да склучи спогодби со специјализираните установи заради поднесување извештаи во врска со постигнатиот напредок во поглед на почитувањето на одредбите од овој пакт што влегуваат во рамките на нивната дејност. Овие извештаи можат да ги опфатат податоците за одлуките и препораките усвоени од страна на надлежните органи на специјализираните установи по прашањето на спроведувањето на овие мерки.

Член 19

Економскиот и социјалниот совет заради општо проучување и препораки или заради информации, ако е потребно, на Комисијата за правата на човекот може да ѝ ги врати извештаите по прашањето на правата на човекот што ги доставуваат државите согласно чл. 16 и 17 и извештаите по прашањето на правата на човекот што ги доставуваат специјализираните установи според членот 18 на овој пакт.

Член 20

Државите членки на овој пакт и заинтересираните специјализирани установи можат да му поднесат на Економскиот и социјалниот совет забелешки за секоја препорака од општ карактер направена согласно со членот 19 на овој пакт или за секоја забелешка на препорака од општ карактер во извештајот на Комисијата за правата на човекот или во секој друг документ наведен во тој извештај.

Член 21

Економскиот и социјалниот совет, одвреме навреме, може да му поднесе на Генералното собрание извештаи што содржат препораки од општ карактер и преглед на известувањата што се добиени од државите членки на овој пакт и од специјализираните установи за преземените мерки и за постигнатиот напредок заради обезбедување на општо почитување на правата признаени во овој пакт.

Член 22

Економскиот и социјалниот совет може да им обрне внимание на другите органи на Организацијата на обединетите нации, на нивните помошни органи и на заинтересираните специјализирани установи што се занимаваат со давање техничка помош, на секое прашање што е подигнато во извештаите наведени во овој дел на овој пакт а кое може да им помогне на овие органи да се изјаснат секој во областа на својата надлежност, за умесноста на меѓународните мерки што можат да придонесат за фактичното и постапното спроведување на овој пакт.

Член 23

Државите членки на овој пакт се согласни дека мерките од меѓународен карактер што имаат за цел да обезбедат остварување на правата признаени во овој пакт опфаќаат особено склучување на конвенции, усвојување на препораки, давање техничка помош и, заедно со заинтересираните влади, организирање на регионални и технички состаноци заради консултирање и проучување.

Article 24

Aucune disposition du présent Pacte ne doit être interprétée comme portant atteinte aux dispositions de la Charte des Nations Unies et des constitutions des institutions spécialisées qui définissent les responsabilités respectives des divers organes de l'Organisation des Nations Unies et des institutions spécialisées en ce qui concerne les questions traitées dans le présent Pacte.

Article 25

Aucune disposition du présent Pacte ne sera interprétée comme portant atteinte au droit inhérent de tous les peuples à profiter et à user pleinement et librement de leurs richesses et ressources naturelles.

CINQUIEME PARTIE

Article 26

1. Le présent Pacte est ouvert à la signature de tout Etat Membre de l'Organisation des Nations Unies ou membre de l'une quelconque de ses institutions spécialisées, de tout Etat partie au Statut de la Cour internationale de Justice, ainsi que de tout autre Etat invité par l'Assemblée générale des Nations Unies à devenir partie au présent Pacte.

2. Le présent Pacte est sujet à ratification et les instruments de ratification seront déposés auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

3. Le présent Pacte sera ouvert à l'adhésion de tout Etat visé au paragraphe 1 du présent article.

4. L'adhésion se fera par le dépôt d'un instrument d'adhésion auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

5. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies informe tous les Etats qui ont signé le présent Pacte ou qui y ont adhéré du dépôt de chaque instrument de ratification ou d'adhésion.

Article 27

1. Le présent Pacte entrera en vigueur trois mois après la date du dépôt auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies du trente-cinquième instrument de ratification ou d'adhésion.

2. Pour chacun des Etats qui ratifieront le présent Pacte ou y adhéreront après le dépôt du trente-cinquième instrument de ratification ou d'adhésion, ledit Pacte entrera en vigueur trois mois après la date du dépôt par cet Etat de son instrument de ratification ou d'adhésion.

Article 28

Les dispositions du présent Pacte s'appliquent, sans limitation ni exception aucune, à toutes les unités constitutives des Etats fédératifs.

Article 29

1. Tout Etat partie au présent Pacte peut proposer un amendement et en déposer le texte auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies. Le Secrétaire général transmet alors tous projets d'amendements aux Etats parties au présent Pacte en leur demandant de lui indiquer s'ils désirent voir convoquer une conférence d'Etats parties pour examiner ces projets et les mettre aux voix. Si un tiers au moins des Etats se déclarent en faveur de cette convocation, le Secrétaire général convoque la conférence sous les auspices de l'Organisation des Nations Unies. Tout amendement adopté par la majorité des Etats présents

Член 24

Ниедна одредба од овој пакт не може да се толкува како да ги нарушува одредбите на Повелбата на Обединетите нации и на уставите на специјализираните установи, што ги определуваат одговорностите на разните органи на Организацијата на обединетите нации и на специјализираните установи во поглед на прашањата што се обработени во овој пакт.

Член 25

Ниедна одредба од овој пакт не може да се толкува како да го нарушува правото што им припаѓа на сите народи на полно и слободно уживање и користење на нивните богатства и природни извори.

ПЕТТИ ДЕЛ

Член 26

1. Овој пакт е отворен за потпишување на секоја држава членка на Организацијата на обединетите нации или на член од која и да е специјализирана установа, на секоја држава членка на Статутот на Меѓународниот суд на правдата, како и на секоја друга држава што ќе ја повика Генералното собрание на Обединетите нации да стане членка на овој пакт.

2. Овој пакт подлежи на ратификација, а ратификационите инструменти се депонираат кај генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

3. Овој пакт е отворен за пристапување на секоја држава спомената во точката 1 од овој член.

4. Пристапувањето се врши со депонирање на инструментите за пристапување кај генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

5. Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации ги известува сите држави што го потпишале овој пакт или што му пристапиле за депонирањето на секој ратификационен инструмент или инструмент за пристапување.

Член 27

1. Овој пакт влегува во сила три месеци по денот на депонирањето кај генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации на триесет и петтиот ратификационен инструмент или инструмент за пристапување.

2. За секоја држава што ќе го ратификува овој пакт или ќе му пристапи по депонирањето на триесет и петтиот ратификационен инструмент или инструмент за пристапување, овој пакт влегува во сила три месеци по депонирањето на ратификациониот инструмент или инструментот за пристапување од страна на државата.

Член 28

Одредбите од овој пакт се применуваат, без какво и да било ограничување и исклучоци, врз сите уставни единици на федеративните држави.

Член 29

1. Секоја држава членка на овој пакт може да предложи измена и дополние и изменетиот и дополнетиот текст да го депонира кај генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Генералниот секретар тогаш ги доставува сите нацрти-измени и дополненија до државите членки на овој пакт барајќи да му назначат дали сакаат да се свика конференција на државите членки заради разгледување на овие нацрти и за нивните изгласувања. Ако најмалку една третина од државите се изјаснат за ова свикнување, генералниот секретар свикнува конференција под покровителство на

et votants à la conférence est soumis pour approbation à l'Assemblée générale des Nations Unies.

2. Ces amendements entrent en vigueur lorsqu'ils ont été approuvés par l'Assemblée générale des Nations Unies et acceptés conformément à leurs règles constitutionnelles respectives, par une majorité des deux tiers des Etats parties au présent Pacte.

3. Lorsque ces amendements entrent en vigueur, ils sont obligatoires pour les Etats parties qui les ont acceptés, les autres Etats parties restant liés par les dispositions du présent Pacte et par tout amendement antérieur qu'ils ont accepté.

Article 30

Indépendamment des notifications prévues au paragraphe 5 de l'article 26, le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies informera tous les Etats visés au paragraphe 1 dudit article:

a) Des signatures apposées au présent Pacte et des instruments de ratification et d'adhésion déposés conformément à l'article 26;

b) De la date à laquelle le présent Pacte entrera en vigueur conformément à l'article 27 et de la date à laquelle entreront en vigueur les amendements prévus à l'article 29.

Article 31

1. Le présent Pacte, dont les textes anglais, chinois, espagnol, français et russe font également foi, sera déposé aux archives de l'Organisation des Nations Unies.

2. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies transmettra une copie certifiée conforme du présent Pacte à tous les Etats visés à l'article 26.

En foi de quoi les soussignés dûment autorisés par leurs Gouvernements respectifs, ont signé le présent Pacte, qui a été ouvert à la signature à New York, le dix-neuf décembre mil neuf cent soixante-six.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Организацијата на обединетите нации. Секоја измена и дополнување што ќе ја усвои мнозинството држави што се присутни и што гласаат на конференцијата се доставува на усвојување до Генералното собрание на Обединетите нации.

2. Овие измени и дополненија влегуваат во сила кога ќе ги одобри Генералното собрание на Обединетите нации и ќе ги прифати, според своите уставни правила, двотретинското мнозинство на државите членки од овој пакт.

3. Кога овие измени и дополненија ќе влезат во сила, задолжителни се за државите членки што ги усвоиле, а другите држави членки остануваат врзани со одредбите на овој пакт и со секое друго дополнување и изменување што ќе биде подоцна усвоено.

Член 30

Независно од известувањата предвидени во точката 5 на членот 26 на овој пакт генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации ги известува сите држави споменати во точката 1 на овој член:

a) за потписите ставени на овој пакт и за ратификационите инструменти и за инструментите за пристапување депонирани според членот 26 на овој пакт;

b) за датумот на влегувањето во сила на овој пакт според членот 27 и за датумот на влегувањето во сила на измените и дополненијата предвидени во членот 29 на овој пакт.

Член 31

1. Овој пакт, чиј англиски, кинески, шпански, француски и руски текст се подеднакво веродостојни, се депонира во архивот на Организацијата на обединетите нации.

2. Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации им доставува заверена копија на овој пакт на сите држави наведени во членот 26 на овој пакт.

Во потврда на што, долу потпишаните, прописно овластени од своите влади, го потпишаа овој пакт, кој е отворен за потпишување во Њујорк, на деветнаесетти декември илјада деветстотини шеесет и шестата година.“